

SPBI REGELVERK Tankbilstransporter



REGELVERK FÖR TRANSPORT AV BRANDFARLIG VÄTSKA MED TANKFORDON

Innehållsförteckning

KAPITEL

Förord	sid 4
A Syfte med regelverket	sid 5
B Lagenliga krav på tankfordon	sid 6
C SPBI:s och Sveriges Åkeriföretags krav på tankfordon	sid 6
D Lagenliga krav på tankbilsförare	sid 8
E SPBI:s och Sveriges Åkeriföretags krav på tankbilsförare	sid 8
F Lastningsregler	sid 9
G Lossningsregler	sid 10
H Fordonsstandard	sid 10

BILAGOR

1 Avtalsmall för beställning av säkerhetskontroll av tankfordon (Finns att hämta på www.spbi.se)	
2 Installationsplan 10-polig kontakt	sid 14
3 Läcksokningsprotokoll från SPBI "Rekommendationer till medlemsföretagen angående god praxis för hantering av bensin för att minimera emissioner av flyktiga kolväten" (Finns att hämta på www.spbi.se)	
4 Intyg läckage kopplingar från SPBI Lastningsstandard (Finns att hämta på www.spbi.se)	
5 Intyg över fackvolym från SPBI Lastningsstandard (Finns att hämta på www.spbi.se)	
6 Kretsschema för 10-polig kontakt i Sverige	sid 15

REFERENSER

1 Säkerhetskontroll Tankfordon, checklista i Excelformat för de kontrollpunkter som finns i SPBI:s publikation om Tankbilstransporter och checklista för säkerhetskontroll. Finns att hämta på SPBI:s hemsida (www.spbi.se).
2 Handhavandeinstruktion för dokument Säkerhetskontroll Tankfordon (för referens 1). Finns att hämta på SPBI:s hemsida (www.spbi.se).

Syftet med regelverket



Syftet med detta regelverk är att skapa förutsättningar för en säker hantering av petroleumprodukter och biodrivmedel vid tankbilstransport. Medlemsföretagen i Svenska Petroleum och Biodrivmedel Institutet har i samverkan med SPBI och Sveriges Åkeriföretag enats om följande gemensamma regler avseende utrustning och drift vid lastning och lossning av tankbilar.

För tjocka eldningsoljor samt fordon för kemikalietransporter kan andra regler gälla. Petroleumprodukter och biodrivmedel är vanligen brand-, miljö och arbetsmiljöfarliga varor. För att reducera skaderisken vid dessa transporter har SPBI och Sveriges Åkeriföretag sammanställt detta Regelverk, vilket utgör ett minimikrav vid lastning och transport för SPBI:s medlemsföretag, deras dotterbolag samt anlitade transportföretag.

Transportföretaget är ansvarigt för att fordonet är utrustat enligt svensk lag samt att föraren innehar lagenlig kompetens.

Härutöver skall fordonet vara rätt utrustat och föraren skall ha genomgått den utbildning som branschen kräver med hänsyn till de risker som sammanhänger med transporten.

Transportföretaget skall ha en drog- och alkoholpolicy som uppfyller uppdragsgivarens D&A-policy i tillämpliga delar. Alternativt kan transportföretaget ansluta sig till uppdragsgivarens policy.

Det är bolaget som opererar depån som ansvarar för att kontrollera och upprätthålla reglerna för alla fordon som lastar på depån. Det är bolaget som opererar depån som ansvarar för att kontrollera att fordonet genomgått godkänd säkerhetskontroll enligt dokumentet Säkerhetskontroll Tankfordon (referens 1, finns att hämta på SPBI:s hemsida). För att underlätta tillsyn av att branschens regler följs har Säkerhetskontroll Tankfordon utarbetats. Fordonsägaren har ansvaret för att verifiera att säkerhetskontroll av fordonet är genomförd innan lastning. Fordonsägaren skall lämna kopia på intyg till depån.

Kompetens hos säkerhetskontrollant

Säkerhetskontroll skall utföras av godkänd oberoende instans som skall vara behörig/sakkunnig och utbildad inom området. Kompetenskraven för att utföra säkerhetskontroller anges nedan:

- Kunskap och erfarenhet om hur ett tankfordon är byggt och konstruerat, samt hur det skall lastas och lossas (d.v.s. erfarenhet av både tankbilar och depåverksamhet).
- Krav på kompetens motsvarande det som behövs för att kunna utföra volymberäkningskontroll för A, B, och C-nivåer på tankbilar för petroleumprodukter och biodrivmedel. Samtidigt skall personen vara väl förtrogen med SPBI Lastningsstandard.
- God kunskap om ADR-regelverket och förståelse för de kontrollpunkter som finns i SPBI:s publikation om Tankbilstransporter och dokumentet Säkerhetskontroll Tankfordon (referens 1). Detta avser även Handhavandeinstruktion (referens 2) för Säkerhetskontroll Tankfordon.
- Inget jävsförhållande med den som granskningen avser. D.v.s. det får inte finnas något ägarintresse eller vinstintresse av att tankbilen godkänns. Säkerhetskraven enligt Säkerhetskontroll Tankfordon (referens 1) skall alltid vara uppfyllda innan ett godkännande (max 13 månader) får ges.

Beställning säkerhetskontroll tankfordon

Avtal mellan parter för säkerhetskontroll av tankfordon skall vara skriftlig. Rekommenderad avtalsmall (bilaga 1) för beställning av säkerhetskontroll finns i elektroniskt format på SPBI:s hemsida (www.spbi.se). Säkerhetskontrollanten skall dokumentera att denne uppfyller kriterierna ovan i ett eget skriftligt kompetensintyg. Detta kompetensintyg skall vid anmodan kunna uppvisas för depån av åkeriet.

Regler Säkerhetskontroll

Godkänd Säkerhetskontroll Tankfordon (referens 1) skall förvaras i fordonet och uppvisas på lastande depå. Instruktion om hur säkerhetskontrollen genomförs framgår av Handhavandeinstruktion (referens 2). Depåerna har rätt att göra stickprovskontroller för att kontrollera att säkerhetskontrollen är utförd på korrekt sätt.

Säkerhetskontrollen är giltig i max 13 månader. Vid brister blir fordonet antingen godkänt i en månad eller underkänt.

Har fordonsenheten avvikelser på någon av de allvarliga punkterna är den underkänd för lastning på depån. Med allvarliga punkter avses de punkter i dokument Säkerhetskontroll Tankfordon som har markerats i gult.

Har fordonsenheten avvikelser som inte är allvarliga, blir godkännandet utställt på en månad från kontrolldatumet. Efterkontroll måste då göras senast efter en månad för att fordonet skall vara godkänt för lastning. Nytt intyg med godkännande i max 13 månader ska lämnas in efter att brister är

åtgärdade. Sker inte detta inom rätt tid får fordonet totalt lastförbud.

Säkerhetskontroll Tankfordons kontrollista utgör minimikrav

Varje bolag kan därutöver ha speciella krav. Godkänd säkerhetskontroll (med uppvisande av giltigt intyg) ger fordonet ur säkerhetssynpunkt behörighet att lasta eller lossa på alla anslutna bolags depåer i Sverige.

Detta Regelverk skall betraktas som en kravspecifikation och överträdelse eller missbruk kan föranleda uppsägning av transportavtalet, eller att fordonet ej får lasta vid depån förrän konstaterade brister är åtgärdade.

Reglerna trädde i kraft 1990. 2014 genomfördes den senaste revideringen av publikationen, och förändringar av åtgärder som krävs enligt denna publikation skall successivt införas vad gäller 10-polig kontakt, se bilaga 2. Alla fordon skall vara ombyggda med 10-polig kontakt senast 2017-01-01. I övrigt gäller detta regelverk fr.o.m. 2015-01-01.

B Lagenliga krav på tankfordon

Fordonet skall vara utrustat i enlighet med gällande lagar och förordningar.

C SPBI:s och Sveriges Åkeriföretags krav på tankfordon

I de lagenliga föreskrifterna saknas vissa detaljföreskrifter som måste finnas och efterlevas för att transporten skall kunna ske på ett säkert sätt. SPBI

och Sveriges Åkeriföretag har därför kommit överens om nedanstående minimikrav:

1. a Godkännande av fordon

Tankfordon skall vara godkänt för transport av den produkt som avses. Fordonet skall godkännas av transportköparen vid tecknande av avtal och under löpande avtalstid kan stickprovsmässiga besiktningar utföras.

1. b Läcksökning

Fordon som används med tankkod LGBF ska läcktestas en gång per år enligt SPBI:s "Rekommendationer till medlemsföretagen angående god praxis för hantering av bensin för att minimera emissioner av flyktiga kolväten fastställda av SPBI:s styrelse den 16 April 1998". Läck-sökningsprotokollet, enligt bilaga 3, ska finnas tillgängligt i tankfordonet.

För fordon som används med tankkod LGBV skall en okulär besiktning av gasretursystemet ske varje år. Okulär besiktning utförs av kompetent och oberoende person. Kontroll skall utföras av att hela tankens rörsystem samt gasretursystemet är helt och intakt. Den okulära besiktningen dokumenteras på samma blankett, bilaga 3, som läcktestet med kommentar att okulär besiktning är utförd. En depå har rätt att avvisa ett fordon som inte har läcktestats.

1.c Läckage Kopplingar

Kopplingen ska kontrolleras med avseende på slitage en gång per år. Kontrollen sker med en tolk som tillhandahålls av respektive leverantör. Kontrollera att intyg enligt bilaga 4 finns och att datum för kontroll inte är äldre än 1 år (finns även att finna i SPBI:s Lastningsstandard).

2. Saneringsutrustning

För att föraren skall kunna omhänderta mindre spill skall varje fordon vara utrustat med:

- Tomma säckar (5x125 liter) av icke ledande material
- Sopborste
- Trasor
- Metallhink med jordlina och klämma

- Skyffel
- Absorberingsmedel (typ Absol)

3. Reservkläder / Personlig skyddsutrustning

I den händelse föraren blir överspolad av brandfarlig vätska skall det i bilen finnas reservkläder samt övrig personlig skyddsutrustning enligt ADR (bl.a. skyddshandskar, skyddsglasögon o.s.v.) och enligt transportföretags- och depåspecifika krav.

4. Packningar

I fordonet skall finnas utbytespackningar för de vanligen förekommande slangkopplingarna samt erforderliga verktyg så att föraren omgående skall kunna åtgärda kopplingspill.

5. Dräneringsrör

Om fordonet är utrustat med rör för dränering av domluckssarg får dessa rör ej mynna på ett större avstånd än 10 cm ovanför körbanan. Avslutas dräneringsröret med en förlängningsslang skall materialet i den vara ledande (antistatisk). Domdränering (avrinningsrör) skall ej gå igenom fack utan att vara i dubbelmantlat utförande.* Dräneringen kan också gå utanför facket.

6. Lastningsutrustning

Fordonet skall vara utrustat för lastning enligt SPBI:s Lastningsstandard Kapitel 3. Det skall finnas "Intyg över utförd kontroll samt bestämning av nivå A, B & C-maxvolym", se bilaga 5 (finns även att finna i SPBI:s Lastningsstandard). Överfyllnadsskydd skall funktionsprovas en gång per år och dokumenteras på bilaga 5.

7. Reparationer

Fordonsreparationer skall utföras på verkstäder som uppfyller reglerna i SPBI:s och Sveriges Åkeriföretags "Anvisningar rörande tankfordon".

*Gäller endast vid nybyggnation.

D Lagenliga krav på tankbilsförare

Föraren skall ha erforderligt körkort och ADR-intyg, samt senast fr.o.m. 1 september år 2016 s.k. YKB-bevis (Yrkes Kompetens Bevis).

E SPBI:s och Sveriges Åkeriföretags krav på tankbilsförare

1. Allmänt

Transportföretaget ansvarar för att föraren får möjlighet till årlig hälso- och synkontroll. Vid nyanställning skall friskintyg uppvisas.

Tankbilsförare skall ha minst 1 års dokumenterad erfarenhet som förare av den fordonsstorlek som tanktransporten avser. Tankbilsförare skall dessutom ha lämplig utbildning för de transport- och hanteringsuppdrag som avses.

2. Tankbilsförarutbildning

Med hänsyn till de risker som brandfarlig vätska kan utgöra, skall tankbilsföraren under de senaste 5 åren ha genomgått yrkesutbildning för tankbilsförare som anordnas i samarbete med Transportfackens Yrkes- och arbetsmiljönämnd – TYA. Andra utbildningsalternativ skall i förväg vara godkända i samråd med SPBI och Sveriges Åkeriföretag. Intyg för genomgången kurs skall medföras vid transport.

Föraren skall känna till och förstå innehållet i SPBI:s Förarhandbok.

Tankbilsföraren skall vara observant på de allmänna skyddsregler som gäller för såväl depå som fordon och leveransplats. Det åligger depåansvarig att informera om lokala regler.

Det åligger depåansvarig att överlämna skriftliga lastningsinstruktioner till föraren.

3. Vidareutbildning

Tankbilsföraren är skyldig att vid anmodan delta i de informationsmöten och övningar som anordnas i bransch-, skydds- och säkerhetsfrågor av depå/transportansvarig. Tankbilsförare måste genomgå säkerhetsutbildning som tillhandahålls av depån.

Transportföretag ansvarar för att utbildning i brandskydd för tankbilsförare genomförs. Som komplement till lagstadgad utbildning i ADR genomförs varje år en halvdags teoretisk eller praktisk brandskyddsutbildning (växelvis) av externa utbildare. Praktisk utbildning avser halvdags basutbildning i självskydd (Rädda, Larma, Varna, Släck). Tyngdpunkt ligger på

allmänt brandskydd och specialutbildning i brandsläckning anpassad till aktuell brandsläckningsutrustning.

Mer information om brandskyddsutbildning finns att hämta på SPBI:s hemsida under publikationer (www.spbi.se).

4. Elektronisk utrustning

Mobiltelefoner skall lämnas i förarhytten under lastning och lossning. Annan elektronisk utrustning får endast användas om den är ATEX-godkänd och inte strider mot lastnings- och lossningsregler.

Lastningsregler



1. Allmänt

Varje förare skall vara informerad om de regler som gäller vid respektive utlastningsdepå angående lastningsinstruktioner, utrymningsplan, återsamlingsplats, nödstopp, brandsläcknings- och saneringsutrustning, gasåterföring och allmänna ordningsregler.

2. Vid lastning

A. Fordonet skall vara godkänt för varje tillfälle och för respektive produkt gällande regler. Depåchefen på platsen har rätt och skyldighet att avvisa fordon, som vid lastning på depån eller vid framförande bedöms utgöra en säkerhetsrisk.

B. Övriga krav: Därutöver skall följande säkerhetsbestämmelser alltid följas:

- Säkerställ att jordning finns innan lastning och att den används.
- Krav att alltid koppla gasretur vid lastning av alla produkter (d.v.s. även diesel och eldningsolja).
- Förbud mot att tvångsöppna bottenventiler vid lastning.
- Vid spill eller annan fara skall utlastningen nödstoppas.

3. Personlig skyddsutrustning

Föraren skall använda personlig skyddsutrustning som erforderligt täckande kläder, skyddsskor, oljebeständiga handskar och, om lokala regler så föreskriver, andningsskydd, skyddshjälm och skyddsglasögon, i enlighet med ADR samt transportföretags- och depåspecifika krav.

4. Spill

Om spill inträffar vid lastning av tankfordonet skall tankbilsföraren omedelbart meddela depåpersonal. Därvid erhållna instruktioner skall ovillkorligen följas. Tankbilsföraren skall delta i saneringsarbetet i den utsträckning depåansvariga så begär.

Tankfordonet får ej flyttas förrän depåpersonal givit sitt tillstånd härtill.

Om spill av produkter har skett inom lastningsområdet skall all utlastning omedelbart stoppas genom aktivering av nödstopp.

5. Rapportering

Åsidosättande av gällande lastningsregler, olycksfall, spill och olyckstillbud skall rapporteras till depåansvarig och till transportör/transportköpare.

G Lossningsregler

Allmänt

Alla avvikelser från lossningsrutiner, till exempel att elektriskt överfyllnadsskydd inte fungerar, spill eller annan skada, skall omgående rapporteras till transportansvarig (transportköparen).

Vid skadetillfälle får tankbilsföraren ej lämna lossningsplatsen utan att i samråd med transportansvarig ha vidtagit åtgärder för skadans omhändertagande/begränsning.

Säkerställ att jordning finns innan lossning sker och att den används.

H Fordonsstandard

Ett allt större samarbete sker mellan bolagen vid lastning och depåhantering. För att underlätta hanteringen har medlemsföretagen i Svenska Petroleum och Biodrivmedel Institutet och Sveriges Åkeriföretag enats om en fordonsstandard enligt regler nedan.

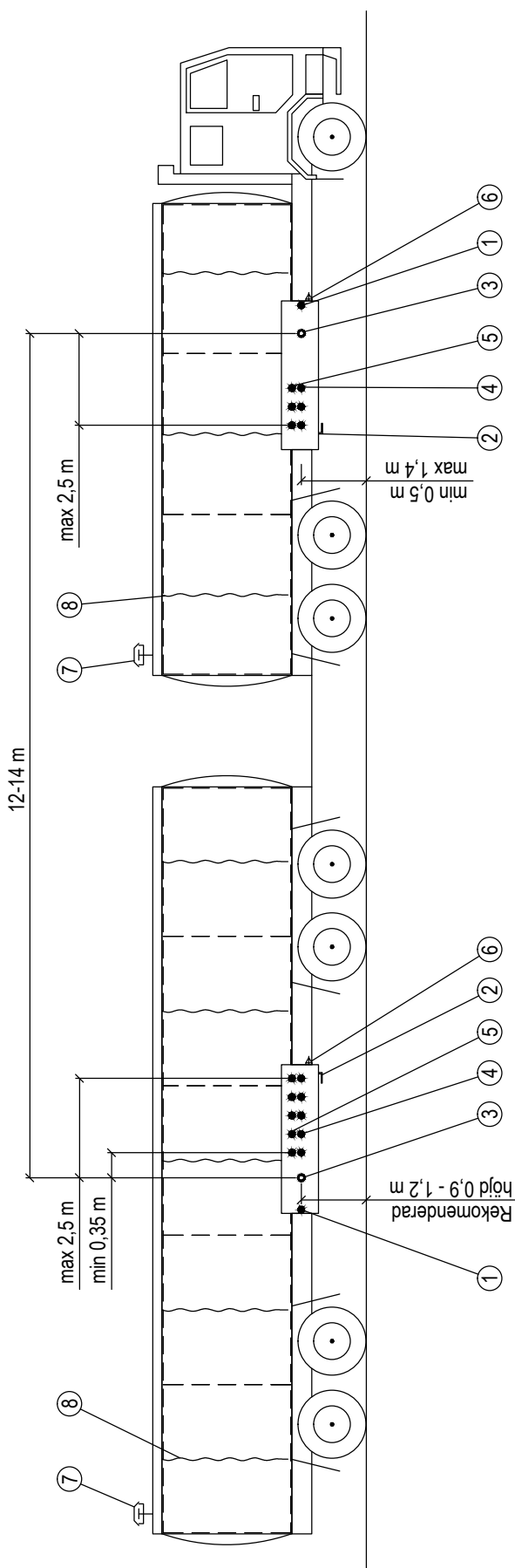
Förklaring till efterföljande ritningar över tankbil med släp samt trailer (punkt 1 – 8):

- 1. A.** Jordanslutning på bilen placeras till höger och på släpet till vänster om manifolder/påfyllningsanslutning. **B.** I 10-polig kontakt enligt SS EN 13922 ingår jordanslutning vilket ersätter jordanslutning 1 A. För inkoppling se bilaga 6.
- 2.** Droppfri koppling för dränering monteras på manifolderns lågpunkt.
- 3.** Depåkoppling gasåterföring 3" s.k. camlocks-koppling med gasåterföringsslang, höjd från markplan bör vara 0,5 - 1,4 m. Avstånd mellan bilens och släpets gasåterföringskoppling bör vara 12,0 - 14,0 m för att vara optimalt anpassad till depåns utlastning.
- 4.** Inlastningskopplingar 3" droppfri industri-
- 5. A.** Anslutningen till det elektriska överfyllnadsskyddet SS-EN 13616 monteras ovanför respektive påfyllnadskoppling så att förväxling undviks. Funktionen av överfyllnadsskyddet skall kontrolleras en gång per år. Kontrollen ska dokumenteras på "Intyg över utförd kontroll samt bestämning av nivå A, B, C-Maxvolym" bilaga 5, (finns även att finna i SPBI:s Lastningsstandard). **B.** Anslutning till det elektriska överfyllnadsskyddet 10-polig kontakt enligt SS EN 13922 ersätter elektroniskt överfyllnadsskydd 5A. För inkoppling se bilaga 6.
- 6.** Cejn 410-koppling (hane) för luftanslutning placeras i framkant på bilens manifolderskåp. Skall vara kopplad för att hålla fordonets bromssystem trycksatt.

7. Gasåterföringssystemet skall ha en säkerhetsventil som har ett öppningstryck på + 0,25 bar och - 0,025 bar.
8. Det skall finnas en potentialutjämning i varje fack där avståndet mellan sidoväggarna är större än 800 mm.
9. Det skall alltid finnas ett säkerhetsskydd som förhindrar leverans mot överfyllnadsskyddet. Exempelvis en förinställbar distributionsmätare eller extra givare i leveranscistern.
10. All eventuell elektrisk extrautrustning skall uppfylla de regler som gäller för ATEX-godkänd utrustning.
11. Manöverreglage som åsidosätter luftavskiljarens funktion får inte finnas monterad på fordonet. Finns en förbikoppling/frikoppling av luftavskiljarfunktionen skall den vara plomberad.
12. Domdränering* (avrinningsrör) skall ej gå igenom fack utan att vara i dubbelmantlat utförande. Dräneringen kan också gå utanför facket.
13. Funktionen med tvångsöppning av bottenventilen skall vara utformad på ett säkert sätt, nämligen genom att öppning av bottenventil bara skall vara temporär vid lossning.
14. Max en anslutning får finnas vid manifoldlastning.
15. Finns manifolder på lossningssidan i tankfordonet skall den utformas på ett säkert sätt (d.v.s. stängd under lastning och under transport). **
16. Produkt i vätskeform får ej komma in i gasretursystemet från luftavskiljaren. Funktion som förhindrar detta måste finnas på plats. För äldre fordon byggda innan mars 2011 kan denna funktion vara skriftlig instruktion uppsatt vid luftavskiljaren.
17. Fordon som är byggda med flera manöverpaneler skall ha inbyggd funktion som säkerställer att bottenventilerna bara styrs från manöverpanel som används för lastning. Det innebär att manöverpanel för lossning skall vara satt ur funktion vid lastning. Varje manöverpanel skall tydligt vara uppmärkt med funktion "lastning", "lossning" eller "lastning/lossning".
18. Manöverreglage som åsidosätter säkerhetsfunktioner får ej förekomma. Till exempel bortkoppling av överfyllnadsskydd.

* Gäller endast vid nybyggnation ** Gäller för fordon byggda efter mars 2011

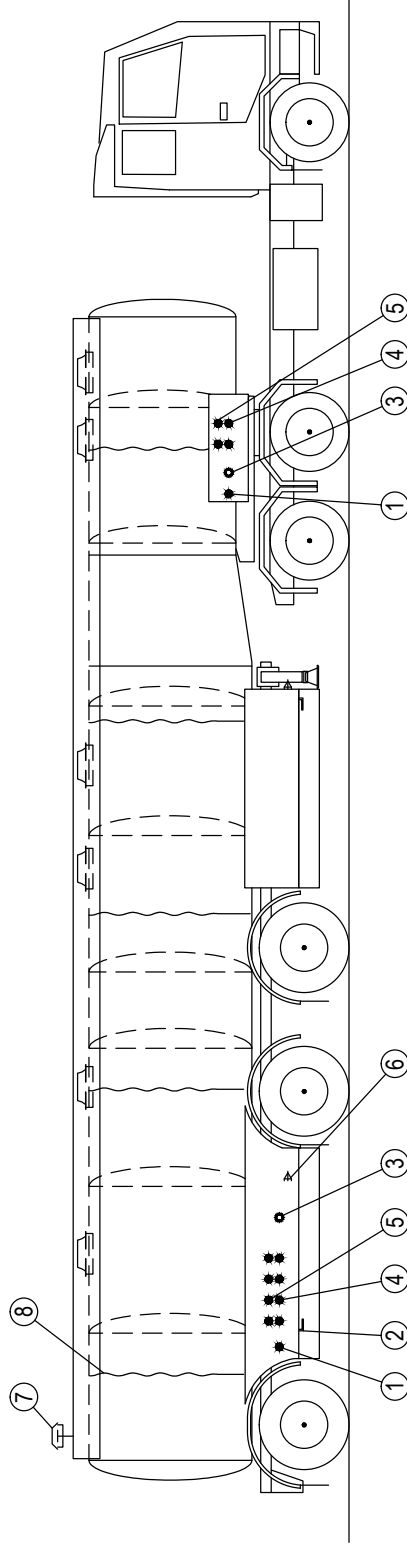
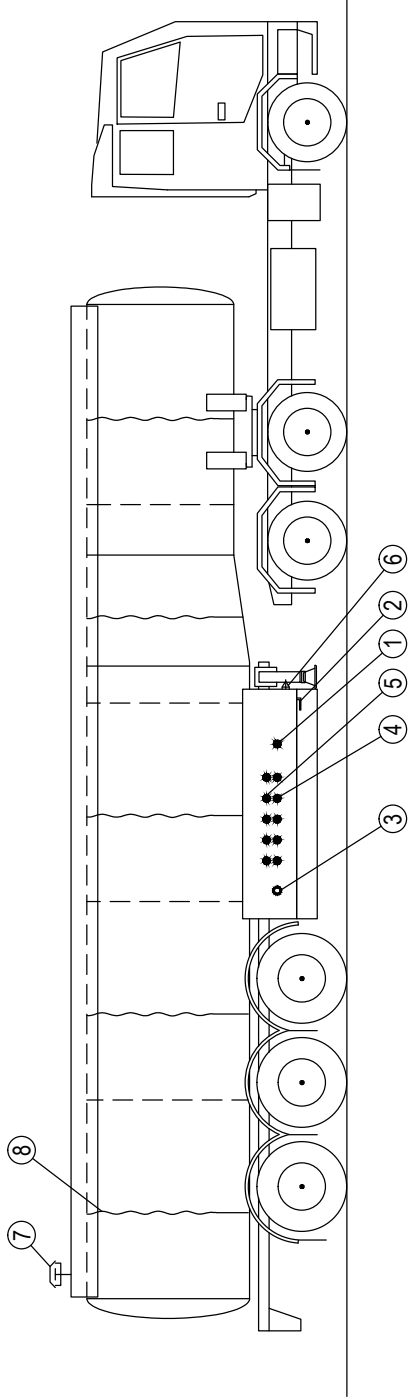
Tankbil med släp och kopplingars placering



- ① JORDANSLUTNING ELLER TIO-POLIG KONTAKT
- ② DRÄNERING
- ③ FORDONSSLANG FÖR GASÅTERFÖRING
- ④ INLASTNINGSKOPPLING

- ⑤ ÖVERFYLLNADSSKYDD
- ⑥ KOPPLING FÖR LUFTANSLUTNING
- ⑦ SÄKERHETSVENTIL
- ⑧ POTENTIALUTJÄMNING I FACKEN

Trailer och kopplingars placering



① JORDANSLUTNING ELLER TIO-POLIG KONTAKT

② DRÄNERING

③ FORDONSSLANG FÖR GASÅTERFÖRING

④ INLASTNINGSKOPPLING

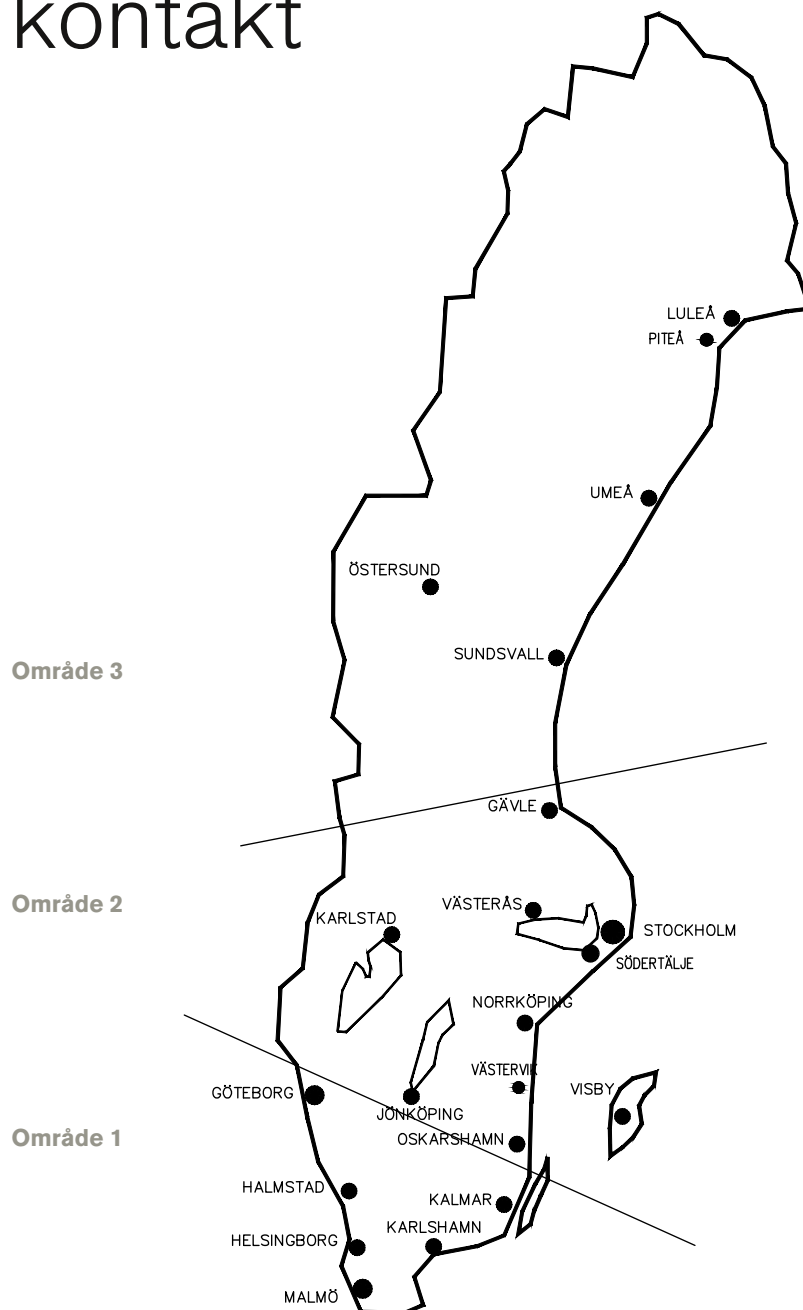
⑤ ÖVERFYLLNADSSKYDD

⑥ KOPPLING FÖR LUFTANSLUTNING

⑦ SÄKERHETSVENTIL

⑧ POTENTIALUTJÄMNING I FACKEN

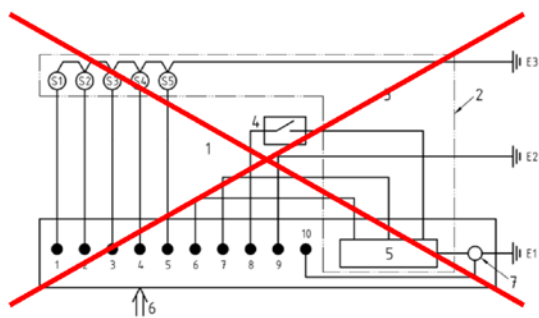
Installationsplan 10-polig kontakt



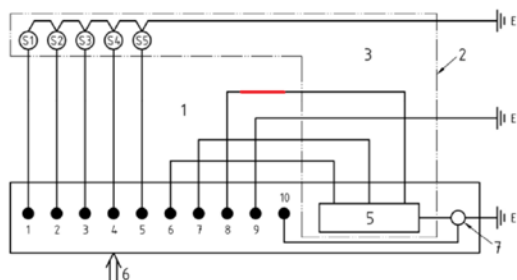
INSTALLATIONS-OMRÅDE	DEPÅ OMBYGGD SENAST	FORDON OMBYGGD SENAST
Område 1	2015-04-01	2017-01-01
Område 2	2015-08-01	2017-01-01
Område 3	2016-01-01	2017-01-01

Kretsschema för 10-polig kontakt i Sverige

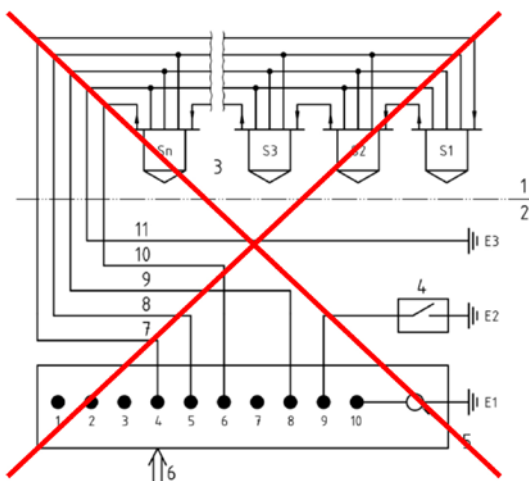
I Sverige kopplas fordonets gasretursystem till depåns gasretursystem via den gasreturslang som sitter på fordonet. Kontrollen att gasreturslangen alltid är ansluten indikeras via brytande kontakt som sitter på depåns gasreturkoppling. I standard SS-EN 13922 är gasreturslangen istället fast på depån och kopplas till fordonet. I dessa fall finns på fordonet en brytande kontakt som kallas "4 vapour recovery hose interlock switch". Denna kontakt skall ej användas i Sverige. Se exempel på hur kretsen för 2-wire och 5-wire koppling skall vara utförd.



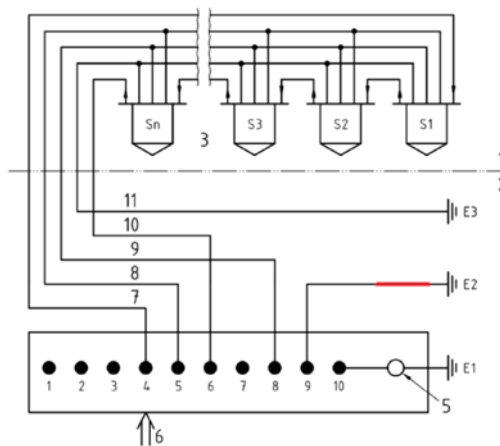
2-wire koppling enligt SS-EN 13922



2-wire koppling så som den skall vara installerad i Sverige.



5-wire koppling enligt SS-EN 13922



5-wire koppling så som den skall vara installerad i Sverige.

